

Mehiläisvahakynttilät

Mehiläiset kuuluvat jokaisen pihan kesään. Mehiläiset keräävät kukista mettä, muuntavat sen hunajaksi ja varastoivat sen talven varalle. Lentäessään kukasta kukkaan ne samalla kuljettavat siitepölyä ja siten edesauttavat kasvien sadonmuodostusta. Hunajan lisäksi mehiläiset tuottavat mehiläisvahaa, josta voidaan askarrella esimerkiksi kynttilöitä. Hunajan korjuu aika ajoittuu syksyyn.

Milloin?

01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12
—————											

————— Milloin mahdollista?   — Sesonki

Vaikeusaste & erityisvaatimukset:

- Sorminäppäryys

Toiminnan kesto:

1-2 h

Kustannukset:

€   €€   €€€

Tarvikkeet ja työvälineet:

- Mehiläisvahalevyä
- Sydänlankaa
- Veitsi tms. (mehiläisvahalevyn leikkaamiseen)
- Viivoitin
- Leikkurialusta

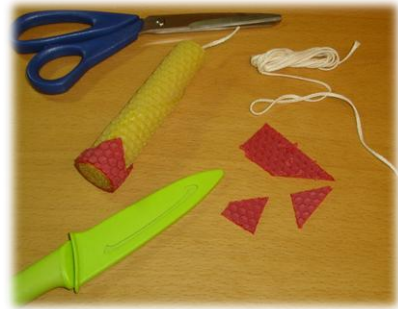
Työohje:

1. Leikkaa mehiläisvahalevystä haluamasi mallinen pala (yl. suorakaide tai kolmio).
2. Leikkaa sydänlangasta sopivan pituinen pätkä ja aseta se levyn pisimpään reunaan ja painele kiinni.
3. Aloita vahalevyn rullaus sydänlangan ympärille. Rullaus olisi hyvä tehdä lämpimässä huoneessa työtason tai tiskipöydän päällä, sillä lämpimänä mehiläisvaha on notkeampaa ja helpommin käsiteltävää.
4. Kynttilän alapään voi muotoilla sormin kynttilänjalkaan sopivaksi.

Ohjaajalle:

- Mehiläisvahalevyä ja sydänlankaa saa hyvin varustetuista askarteluliikkeistä.
- Mehiläisvahakynttilän palo aika on noin 6 tuntia.
- Säilytä mehiläisvahalevyjä huoneenlämmössä ja valolta suojattuna paperissa.
- Varmista, että sydänlanka on sopivan paksuista tekemäsi kynttilään. Mitä paksumpi kynttilä, sen paksumpi sydänlanka. Jos teet suurempia kynttiläeriä, kannattaa ensin tehdä testikynttilä.

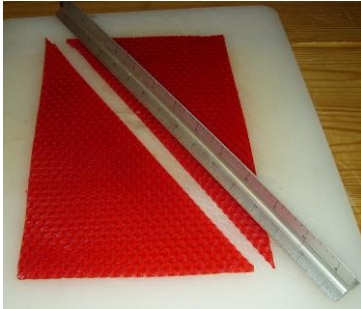
Lähde: <http://www.lahtisenvahavalimo.fi/mehilaisvahakynttiloidenvalmistusohje/>,
[http://opetus.ruokatieto.fi/Suomeksi/Oppimateriaali/Ruokaketju/Maaila/Kotielaimet](http://opetus.ruokatieto.fi/Suomeksi/Oppimateriaali/Ruokaketju/Maaila/Kotielaimet/Mehilaiset)
 /Mehilaiset

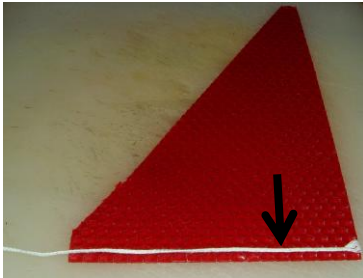
Pari mehiläisvahakynttilän perusohjetta:

Mehiläisvahalevystä voi muotoilla erilaisia kynttilöitä mielikuvituksen mukaan.

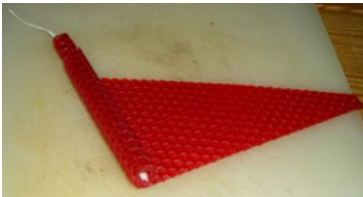
Kartionmallinen kynttilä

Leikkaa suorakaiteen muotoinen levy kulmasta kulmaan.

Leikkaa sydänlangasta sopivan pituinen pätkä ja painele se kevyesti kiinni levyn reunaan.

Rullaa vahalevyä sydänlangan ympärille tiiviisti. Pidä huolta, että kynttilän alareuna pysyy tasaisena ja suorassa linjassa.

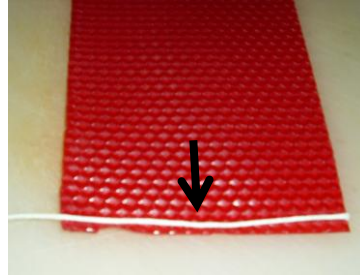

Rullaa vahalevy loppuun asti. Kynttilän alapäätä voi lopuksi muotoilla lämmittämällä ja painelemalla sitä sormien välissä. Näin saat sen sopimaan esimerkiksi kynttelikköön.

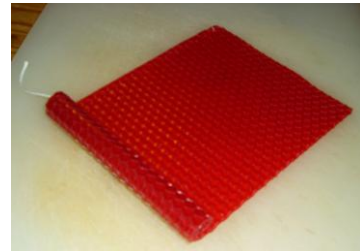
Suorakaiteen muotoinen kynttilä

Leikkaa levy puoliksi kuvan osoittamalla tavalla.

Leikkaa sydänlangasta sopivan pituinen pätkä ja painele se kevyesti kiinni levyn reunaan.

Rullaa vahalevyä sydänlangan ympärille tiiviisti. Pidä huolta, että kynttilän alareuna pysyy tasaisena ja suorassa linjassa.

Rullaa vahalevy loppuun asti. Kynttilän alapäätä voi lopuksi muotoilla lämmittämällä ja painelemalla sitä sormien välissä.

Kynttilään voi myös taiteilla hauskoja kuvioita erivärisestä mehiläisvahasta, lämmittämällä sitä ensin käsien välissä ja painamalla sitten kynttilän pintaan.

Lähde:

<http://www.lahtisenvahavalimo.fi/mehilaisvahakynttilaidenvalmistusohje/>,

<http://opetus.ruokatieto.fi/Suomeksi/Oppimateriaali/Ruokaketju/Maatala/Kotielaimet/Mehilaiset>

Talipalloteline pajusta

Pihan tai metsän linnuille voi tehdä pajusta kauniin ja luontoon sopivan talipallotelineen. Teline ei vaadi erikoisia materiaaleja ja toteutukseltaankin se on melko helppo ja yksinkertainen.

Milloin?

01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12
—————											
—————											
										—————	

————— Milloin mahdollista?   ————— Sesonki

Vaikeusaste & erityisvaatimukset:

- oksasaksien/saksien käyttö, sorminäppäryys

Toiminnan kesto:

1-3 h

Kustannukset:

€   €€   €€€

Tarvikkeet ja työvälineet:

- Pajua
- Ohutta narua, rautalankaa
- Työkalut: oksasakset ja saks
- Talipalloja

Työohje:

1. Pätki pajusta pariton määrä (esim. 7 kpl) n. 60 sentin mittaisia pajupeppejä.
2. Kiinnitä pajut toisiinsa alapäästä tiukasti rautalangalla tai ohuella narulla.
3. Levitä käsillä pajuja kiinnityskohdan yläpuolelta, jotta saat talipalloille tilaa kehikon sisään. Puno pajuja väleistä joko notkeaa pajua tai rautalankaa siten, että pajuja keskelle jää talipallojen mentävä kuja (joka toisen päältä, joka toisen alta). Voit halutessasi peittää rautalangan esimerkiksi hamppunarulla.
4. Laita talipallot pajukehikon sisään.
5. Solmi oksat ylhäältä yhteen. Käytä vetosolmua, jotta voit vaihtaa talipallot, kun linnut ovat syöneet ne loppuun.
6. Ripusta teline puun oksalle.

Ohjaajalle:

- Parasta punontapajua on yhden vuoden kasvusto, jossa ei ole oksahaaroja eikä silmuja.
- Paras pajunkeruu aika on silloin, kun pajuissa ei ole lehtiä. Paju kuivuu herkästi, mutta se on notkistettavissa liottamalla sitä useita päiviä kylmässä vedessä. Pajua voi siis kerätä varastoon ja punoa niitä silloin, kun itselle parhaiten sopii.
- Lintujen ruokinnan sallimisessa on vaihtelevia käytäntöjä asuinpaikasta riippuen, jotka kannattaa selvittää ennen ruokinnan aloittamista.

Muuta:

- Lisätietoa eläinten terveydenhuollosta ja sairauksien ennaltaehkäisystä [Eviran](#) sivuilta.

Pajukehikko köynnöskasveille

Paju on kestävä ja taipuisa materiaali, joka sopii sekä koriste- että käyttöesineiden materiaaliksi. Se sopii käytettäväksi niin sisällä kuin ulkonakin. Pajutöiden vaativuustasoa voidaan soveltaa askartelijoiden toimintakyvyn mukaan. Pajukehikko köynnöskasveille on melko helppo toteuttaa. Talvella siihen voi ripustaa vaikka iouluvalot.

Milloin?

01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12

— Milloin mahdollista? — Sesonki

Vaikeusaste & erityisvaatimukset:

- Sorminäppäryys

Toiminnan kesto:

1-3 h

Kustannukset:

€ €€ €€€

Tarvikkeet ja työvälineet:

- Kukkaruukku
- Pajuja
- Rautalangaa
- Oksasakset, sivuleikkurit rautalangon katkaisuun

Työohje:

1. Valitse pariton määrä tukevia pajunoksia kehikon rungoiksi.
2. Helpoin tapa saada oksat pystytettyä tasaiseksi kehäksi on työntää ne suoraan siihen ruukkuun, johon kehikko on tarkoitus laittaa. Näin kehikosta tulee myös varmasti oikean kokoinen. Vaihtoehtoisesti voit työntää oksat myös maahan.
3. Sido oksat yhteen ylhäältä joko notkealla pajulla tai rautalangalla.
4. Ota notkeaa pajunvarsi ja aloita ristipunonta vaakatasossa niin, että viet pajua joka toisen pystysuuntaisen pajun edestä ja joka toisen takaa. Jatka aina tyvipää tyvipäällä ja latva latvalla. Tiivistä työtä aina välillä työntämällä punospintaa kasaan alaspäin. Puno näin ensin leveähkö rengas kehikon alaosaan.
5. Puno seuraavaksi samanlaiset, mutta ohuimmat renkaat kehikon keskiväliin ja yläosaan. Näin saat kehikosta tukevan.
6. Istuta ruukkuun mieleisesi köynnöskasvi joko siemenistä tai taimina. Huomaa, että useimmat köynnöskasvit voi istuttaa pysyvästi ulos vasta yöpakkasten loputtua.

Ohjaajalle:

- Pajutöihin kerätään yksivuotisia, oksattomia ja haarattomia oksia. Pajun paras keruu-aika on syksystä alkukevääseen, jolloin oksissa ei ole lehtiä ja kasvukausi on päättynyt. Pajutöitä voidaan tehdä joko tuoreesta tai kuivatusta pajusta, mutta paju kutistuu kuivuessaan (punos harvenee), joka on otettava huomioon tuoretta pajua käytettäessä.

Lähde: http://www.perhekerho.net/piha/pajunpunonta_pajukehikko_ruukkuun.htm

Versojen kasvat

Versojen kasvat on helppoa ja nopeaa, sillä ne itävät noin viikossa. Voit kasvattaa esimerkiksi kauran, ohran, vihanneskrassin tai auringonkukan siemeniä. Myös pavut ja herneet sopivat sisäkasvatukseen. Kylvökset sopivat koristeeksi, mutta niitä voi myös syödä sellaisenaan, laittaa ruokiin, salaatteihin ja koristeiksi.

Milloin?

01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12
—————											
—————											
—————											

————— Milloin mahdollista?   ——— Sesonki

Vaikeusaste & erityisvaatimukset:

- Sorminäppäryys

Toiminnan kesto:

½-1 h

Kustannukset:

€   €€   €€€

Tarvikkeet ja työkalut:

- Multaa
- Ohran tms. siemeniä/jyviä
- Laakea astia, vati tms.
- Pala muovikelmua (esim. elmukelmu)

Työohje:

1. Valitse alustaksi laakea astia tai vaikka jogurttipurkki.
2. Tasoita multa pohjalle, mutta älä paina sitä liian tiiviiksi.
3. Kastele multa ja sirottele siemenet/jyvät siihen tasaisesti. Peitä kylvös kevyesti mullalla.
4. Kastele kylvös vielä kevyesti.
5. Peitä lautanen talouskelmulla. Kelmu auttaa säilyttämään kosteuden valoisalla ikkunalaudalla mutta ilmankin pärjää.
6. Kun siemenet/jyvät ovat alkaneet itämään, poista kelmu.
7. Kastele ja leikkaa säännöllisesti.

Ohjaajalle:

- Versoja voi kasvattaa ympärivuoden ja niitä voi myös syödä.
- Itämistä nopeuttaa, jos herneet, auringonkukansiemenet tms. liottaa yön yli ennen kylvöä.
- Versot tulisi käyttää mahdollisimman nuorina, vanhetessaan niiden maku kärsii.
- Versot eivät kasvata uutta satoa leikkaamisen jälkeen, vaan kasvat aloitetaan alusta.

Muuta:

- Puutarhaliikkeissä on myynnissä myös valmiita versonkasvatustarvikkeita.

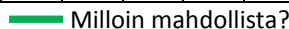

Lähde : <http://www.nicehouse.fi/puutarha/ajankohtaista/rairuoho.htm>

Yrttien viljely ikkunalaudalla

Yrttien kasvatus ikkunalaudalla on mahdollista ympärivuoden. Se ei vaadi suurta tilaa, on helppo toteuttaa ja tuottaa satoakin. Toimintaa voi soveltaa ja vaativuustasoa lisätä taitojen ja toimintakyvyn mukaan. Yrttejä voi vaihtoehtoisesti kasvattaa valmiista ruukkuyrteistä, taimista tai siemenistä.

Milloin?

01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12

 Milloin mahdollista? Sesonki

Vaikeusaste & erityisvaatimukset:

- Sorminäppäryys

Toiminnan kesto:

½-1 h

Kustannukset:

€ €€€

Tarvikkeet ja työvälineet:

- Ruukkuyrttejä, taimia tai siemeniä
- (yrtti)multaa
- Ruukkuja

Työohje:

1. Ruukkuyrteistä: Hanki valmis ruukkuyrtti, leikkaa versot käyttöön, istuta jäljelle jäänyt taimi juuripaakkuineen mullalla täytettyyn ruukkuun.
Taimista: Hanki yrtin taimi, istuta se hieman taimikasvatusruukkuun suurempaan mullalla täytettyyn ruukkuun.
Siemenistä: Täytä taimikasvatuslaatikko kostealla mullalla, ripottele pinnalle yrtin siemeniä, peitä kevyesti mullalla, kastele varovasti ja pingota päälle muovikelmu. Kun siemenet ovat itäneet, poista muovikelmu, siirrä valoon ja pidä kylvös kosteana. Kun sirkkalehdet ovat kehittyneet, siirrä taimet suurempaan ruukkuun tekemällä multaan kolo sormella, johon taimi istutetaan siten, että sirkkalehdet jäävät mullan yläpuolelle. Tiivistä multa taimen ympäriltä.
2. Kastele yrttejä säännöllisesti ja lannoita parin viikon välein.
3. Käytä yrttejä tuoreena erilaisiin ruokiin. Jos satoa tulee yli päivittäisen tarpeen, voi niitä myös säilöä esimerkiksi kuivaamalla tai pakastamalla.

Muuta:

- <http://www.yhteishyva.fi/koti-ja-puutarha/puutarha-ja-kasvit/yrttien-kasvatus/0218010-76876>

Lähde: <http://kaupunkiviljely.fi/missa/ikkunalaudaviljely/>

Yrttitee kuivatuista kasveista

Yrttiteen valmistaminen ja siitä nauttiminen onnistuu mihin vuodenaikaan tahansa. Siihen voidaan käyttää joko tuoreita tai kuivattuja kasveja. Teen valmistaminen onnistuu helposti, nopeasti ja on usein ilmaistakin. Lisäksi on mielekästä hyödyntää itse kerättyjä kasveja. Kasveja kerättyessä tulee huomioida niiden myrkyttömyys, keräyspaikka ja jokamiehenoikeudet.

Milloin?

01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12
—											
—											
—											

— Milloin mahdollista?   Sesonki

Vaikeusaste & erityisvaatimukset:

Toiminnan kesto:

½h

Kustannukset:

€ €€ €€€

Tarvikkeet ja työvälineet:

- Kuivattuja yrttejä/villivihanneksia
- Teekannu, vedenkeitin, siivilä, teekuppeja

Työohje:

1. Laita teekannun pohjalle 1 tl kuivattuja yrttejä / 1 teekuppia kohden.
2. Kaada päälle kiehuvaa vettä ja anna hautua 5-10 min.
3. Kaada haudutettua teetä siivilän läpi teekuppeihin ja nauti. Makeutukseen voit halutessasi käyttää esimerkiksi sokeria tai hunajaa.

Ohjaajalle:

- Kuivatuista yrteistä ja villivihanneksista voi tehdä lukemattomia eri variaatioita, vaikka joka päivälle omansa. Kokeilemalla erilaisia kasviyhdistelmiä, löydetään erilaisia makuelämyksiä.
- Teen valmistamista voi toteuttaa vuoden ympäri, sillä teeaineita säilyvät kuivattuina pitkään.
- Yhdessä voi kirjata ylös, millaisia sekoituksia on tehty ja miltä ne ovat maistuneet.

Muuta:

- <http://www.nicehouse.fi/puutarha/hyoty/villivi.htm>

